

До спеціалізованої вченої ради
К 35.052.23
у Національному університеті
«Львівська політехніка»
вул. Князя Романа, 1/3
м. Львів, 79008

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію
Желіка Максима Борисовича
**«Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди:
кримінально-правова характеристика»,**
поданої на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук за
спеціальністю: 12.00.08 – кримінальне право та криминологія; кримінально-
виконавче право

Актуальність теми дисертації достатньо повно сформульована дисертантом у вступі до роботи та зумовлена, насамперед, відсутністю комплексних розробок піднятої проблематики. Кримінально-правова наука, на жаль, не має належних теоретичних розробок системного характеру, які б присвячувалися дослідженню питань кримінально-правової характеристики прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди.

Слід погодитись з позицією автора, що попри значну кількість наукових праць, присвячених аналізу відповідних злочинів, чимало питань є спірними або взагалі недослідженими. Зокрема, не досліджено караність відповідних злочинів та не визначено, на скільки обґрунтовано визначені межі покарань. Практика не отримала від кримінально-правової науки відповідних рекомендацій щодо вирішення питань кримінально-правової кваліфікації злочинів, які полягають у прийнятті пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди. Окрім того, не проводилось розмежування аналізованих посягань від суміжних складів злочинів або злочинів, передбачених конкуруючими нормами.

Теоретико-методологічна основа дослідження ґрунтовна і всебічна. Автор не лише наводить, але й критично переосмислює науковий доробок відомих вчених, формулює відповідне авторське ставлення до вивчення проблем кримінально-правової характеристики прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди. Правильне визначення об'єкта та предмета дослідження, формулювання на цій підставі взаємопов'язаних та взаємообумовлених завдань, дало можливість автору логічно та послідовно викласти матеріал, розкрити проблему в цілому повно та всебічно.

Емпірична база дисертації також достатня. Автором проаналізовано 320 вироків у справах про злочини, які полягають у прийнятті пропозиції, обіцянки або одержанні неправомірної вигоди. Окрім того, у роботі використано статистичні дані Генеральної прокуратури України щодо кількості зареєстрованих в Україні протягом 2014–2016 р., зазначених корупційних злочинів, а також результати соціологічного дослідження (опитано працівників правоохоронних органів і суддів – 200 осіб).

Метою дослідження автор поставив здійснити комплексний аналіз кримінально-правових норм, які регламентують кримінальну відповідальність за прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди, та напрацювати науково обґрунтовані пропозиції і рекомендації щодо удосконалення кримінального законодавства та практики його застосування в цій частині. Мета дослідження достатньо вдало деталізується відповідними завданнями.

Аналіз виконаної дослідницької праці та змісту автореферату дає підстави стверджувати, що поставлені завдання виконанні, а мета дисертації в цілому досягнута, а а. втореферат дисертації відображає зміст основних положень дисертації.

Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій, викладених у дисертації, авторефераті та наукових працях.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації визначається тим, що вони підтверджені низкою наукових доказів, аналізом чинних кримінально-правових норм, які в цілому є переконливими.

Обґрунтованість положень рецензованої дисертації забезпечена відповідною джерельною базою. Список літератури, посилення на конкретні джерела свідчать, що дисертант ґрунтовно ознайомився з працями дослідників, що займалися цією та суміжними проблематиками. Автор продемонстрував знання наукових положень опублікованих досліджень не лише з кримінального права, і з філософії та логіки. Перелік опрацьованих джерел налічує 381 позицію. Автор проводить наукові дискусії на сторінках дисертації, що дозволило навести нові вагомі аргументи на користь основних положень, які відстоюються в роботі.

Достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації підтверджується наступним. Зібраний теоретичний матеріал аналізується з використанням різноманітних методів наукового пізнання. Дослідження М.Б. Желіка має теоретико-прикладний характер. Щодо значення рецензованого дослідження для науки кримінального права, то, на наш погляд, викладені положення можуть бути сприйняті та використані в подальших дослідженнях і розробки питань кримінально-правової характеристики складів злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, а також злочинів проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян та злочинів проти журналістів.

Основні результати дослідження викладено у 16 публікаціях, із яких шість – у фахових наукових виданнях України, одна – у науковому періодичному

виданні України, дві – у наукових періодичних іноземних виданнях та сім – у збірниках тез доповідей на науково-практичних заходах. У цих публікаціях достатньо відображені основні положення дисертаційної роботи .

Результати дослідження доповідалися на всеукраїнських та міжнародних науково-практичних заходах і є достатньо апробованими

Практичне значення отриманих результатів. Отримані за результатами дисертаційної роботи положення мають і теоретичне, і прикладне значення та можуть бути використані у:

– правотворчості – задля подальшого вдосконалення кримінального законодавства України в частині кримінальної відповідальності за прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди;

– правозастосовній діяльності – під час кримінально-правової кваліфікації відповідних посягань;

– навчальному процесі – у рамках вивчення Особливої частини кримінального права, підготовки відповідних навчальних посібників, підручників, науково-практичних коментарів;

– науково-дослідній діяльності – задля подальшого виконання правових досліджень, які стосуються питань кримінально-правової характеристики прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди.

Такий висновок підтверджується актами впровадження:

Лист комітету Верховної Ради України з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності від 27.09.2017 р. № 63-50-511;

Довідка Апеляційного суду Львівської області від 13.10.2017 р. № 01.16/39/2017;

Довідка про використання результатів дослідження у викладанні навчальних дисциплін від 07.09.2017 р. № 67-01-1459.

Таким чином, результати наукового дослідження дисертанта можуть бути використані при вирішенні широкого кола проблем наукового, правозастосовного та навчально-виховного характеру і саме в цьому полягає їх практична значущість.

Наукова новизна положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Слід відзначити, що переважна більшість положень, винесених автором на захист (С. 28–31), і висновків (С. 191–198) є новими або містять значну частку новизни.

Серед положень наукової новизни, які повністю сприймаються опонентом, слід виділити положення про:

- необхідність відмовитись від використання у КК України юридичної конструкції «прохання надати таку вигоду для себе чи третьої особи», оскільки в кожній із досліджуваних статей, ураховуючи типовість, схожість їх законодавчих конструкцій (єдина основа, спільні констатуючі ознаки), слід дотримуватися єдиного тлумачення складу злочинного діяння. Водночас, згідно зі семантичним змістом поняття «прохання», вигодоодержувач може лише висловити пропозицію надати йому неправомірну вигоду;

- знаходить підтримку й доведення невідповідності між санкціями статей Особливої частини КК України, які передбачають кримінальну відповідальність за прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди;

- позитивно слід оцінити теоретичні позиції, з урахуванням яких обґрунтовано умови відповідальності за зловживання впливом службовою особою та за підкуп працівника підприємства, установи чи організації.

Аналіз представленої дисертації Желіка Максима Борисовича «Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди: кримінально-правова характеристика» свідчить, що в ній містяться результати проведених автором досліджень та отримані автором нові науково обґрунтовані результати, які у сукупності розв'язують наукове завдання дослідження: здійснення комплексного аналізу кримінально-правових норм, які регламентують кримінальну відповідальність за прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди, та напрацювання науково обґрунтованих

пропозицій і рекомендацій щодо удосконалення кримінального законодавства та практики його застосування в цій частині.

Загальна позитивна оцінка дисертації не виключає деяких зауважень і побажань, які можуть бути використані автором у подальших наукових дослідженнях:

1. Сумнівним є положення новизни виділене автором, як таке, що було висловлено вперше, про виявлення помилок, що допускаються правозастосовними органами під час кримінально-правової кваліфікації злочинів, які полягають у прийнятті пропозиції, обіцянки або одержанні неправомірної вигоди, а саме: «пропуск» статей КК України (неповна кримінально-правова кваліфікація); невизнання наявності складу злочину в діяннях, де він є; неправильний вибір норми КК України для кваліфікації злочину; кваліфікація «із запасом», адже у своїй же роботі автор вказує на низку науковців, як висвітлювали ці питання, та і загально відомо, що ця категорія помилок у кваліфікації злочинів є фактично типовою.

2. Потребує додаткового пояснення позиція автора щодо внесення змін та доповнень до редакції ч. 3 ст. 354 КК України «Одержання працівником підприємства, установи чи організації, який не є службовою особою та дії (бездіяльність) якого не породжують наслідків правового характеру, або особою, яка працює на користь підприємства, установи чи організації...», зокрема, мова йде про доповнення «дії (бездіяльність) якого не породжують наслідків правового характеру» оскільки в тексті роботи немає чіткого обґрунтування саме такої редакції цієї статті. Можливо мова йде про особу яка не приймає управлінських чи інших рішень, які породжують наслідки правового характеру.

3. Формулюючи мету дисертаційного дослідження, видається, не варто вказувати на удосконалення КК України, оскільки це не може бути самоціллю дисертанта. Адже закон може виявитися ефективним і не потребувати вдосконалення.

4. Прийнята автором позиція щодо визнання суб'єктом зловживання впливом лише службову особу потребує більш ґрунтовних аргументів. Оскільки автор пристав на позицію однієї з наукових спільнот, то для підтвердження правильності саме цієї позиції хотілося б почути якийсь новий вагомий аргумент, оскільки позиції висловлені в науці кримінального права є надто радикальні, а аргументи не надто переконливі.

5. В тексті роботи (с.184) автор цілком справедливо зазначає, що заборона застосування на загальних засадах інститутів звільнення від кримінальної відповідальності чи від покарання щодо осіб, які вчинили корупційні злочини є виправданою, оскільки законодавець таким чином обмежив можливості суддівського угляду, який системно простежувався під час звільнення таких осіб від відбування покарання з випробуванням, призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом тощо. Водночас хотілося б почути думку дисертанта чи не ускладнить це процес розслідування корупційних злочинів, викриття інших співучасників, відшукування майна, здобутого злочинним шляхом тощо.

6. Не позбавлена робота і деяких інших погрішностей, зокрема:

6.1. В окремих випадках (наприклад, стор. 102, 108, 183) автор викладає наукові положення розроблені іншими науковцями, співставляє їх, але проводить власної оцінки викладеного.

6.2. В інших випадках навпаки, автор допускає певні неточності у зроблених висновках (стор. 147), погоджується з позицією інших науковців не обґрунтовуючи чому саме він так вважає (стор. 99, 119).

Однак, зроблені зауваження і побажання стосуються складних, спірних і малодосліджених питань, не впливають на високий науковий рівень дисертації, яка є цікавою, корисною, самостійною і завершеною творчою працею.

Отже, за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю і достовірністю, науковою і практичною значущістю отриманих результатів, повнотою їх викладення в опублікованих дисертантом наукових працях, а

також за оформленням дисертація відповідає вимогам, які встановлені у п. 9, п. 11 і п. 13 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567, і які висуваються до кандидатських дисертацій.

На підставі вищевикладеного вважаємо, що подана дисертація Максима Борисовича Желіка «Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди: кримінально-правова характеристика» є самостійною, закінченою роботою, яка відповідає вимогам щодо дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук, її зміст відповідає заявленій науковій спеціальності, а автор, за підсумками публічного захисту, заслуговує присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук з спеціальності 12.00.08 – кримінальне право та криминологія; кримінально-виконавче право.

Офіційний опонент:
Перший проректор
Львівського державного
університету внутрішніх справ
кандидат юридичних наук, доцент

Созанський